

Duurzaam internationaal ondernemen

Uw bedrijf en duurzame ontwikkeling: een win-win relatie

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkelingswijze om tegemoet te komen aan de behoeften van de generaties van vandaag zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Dit heeft betrekking op het milieu, maar ook op de mensen en de economie. Met name in het licht van de energie- en de klimaatverandering is duurzame ontwikkeling ook een bron van innovatie en een kans om ons economisch model te herzien.

Of u nu ondernemer bent aan het hoofd van een KMO of zelfstandige, uw activiteit heeft een impact op het milieu, de economische ontwikkeling en de mensenrechten, zowel in Brussel als in het buitenland.

Door duurzame ontwikkeling te integreren in uw bedrijf of activiteiten draagt u niet alleen bij aan het voortbestaan van uw project, maar ook van de planeet, haar grondstoffen en haar bewoners.

*Een initiatief van Staatssecretaris van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest belast met buitenlandse
handel en investeringen, Cécile Jodogne*

Verantwoordelijke uitgever :

Brussels Invest & Export (hosted by hub.brussels)
110 Charleroisesteenweg, B - 1060 Brussels

Gedrukt met vegetale inkt

Inhoudsopgave

- pg 03 1. Wat is duurzaam internationaal ondernemen?
- pg 07 2. Vier redenen om voor duurzaam internationaal ondernemen te kiezen
- pg 09 3. De stappen naar duurzaam internationaal ondernemen
- pg 10 **Stap 1**
Analyseer waar u vandaag staat met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)
- pg 11 **Stap 2**
Neem MVO mee wanneer u over de grens trekt
- pg 13 **Stap 3**
Kies de duurzame ontwikkelingsdoelen die het best aansluiten bij uw activiteiten
- pg 14 **Stap 4**
Respecteer de mensenrechten
- pg 16 **Stap 5**
Uw checklist voor duurzaam internationaal ondernemen

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moedigt ondernemers en onderneemsters aanmoedigen om in te zetten op duurzaam internationaal ondernemen.

Naast grote bedrijven die vaak over voldoende middelen beschikken, willen we KMO's en zelfstandigen ondersteunen in hun streven om maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzame ontwikkeling en mensenrechten te integreren in hun strategieën.

Deze brochure is vooral bedoeld om u een overzicht te geven van de grootste uitdagingen van duurzame ontwikkeling voor een onderneming. Het is een leidraad bij uw eerste stappen in de internationale - duurzame - ontwikkeling van uw dienst- of productactiviteiten.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is een managementconcept waarbij u sociale en milieuproblemen integreert in uw bedrijfsactiviteiten en in uw interacties met uw stakeholders zoals uw klanten (business of consumenten), uw werknemers en uw aandeelhouders.

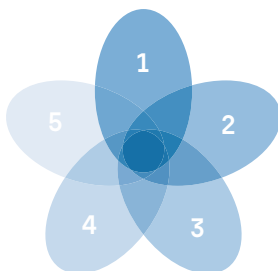
De vijf P's van duurzame ontwikkeling helpen u om de stand van zaken van MVO in uw onderneming op te maken:

1 – People

Hoe gaat u om met uw medewerkers, mannen en vrouwen? Hoe zorgt u voor een veilige en gezonde werkplek? Houdt u rekening met de omstandigheden waarin uw producten gemaakt worden?

5 – Partnerships

Onderhoudt u een duurzame band met uw "stakeholders"? Denk aan klanten, leveranciers, investeerders maar ook aan regulatoren en overheden. Communiqueert u transparant?

2 – Planet

Wat zijn de effecten van uw activiteiten op het milieu? Hoe bespaart u energie? Hoe houdt u uw CO2-voetafdruk laag? Gebruikt u afbreekbare of recycleerbare verpakkingen?

4 – Peace

Hebt u procedures voor goed bestuur en klachtenverwerking? Is er een goede dialoog met uw medewerkers?

3 – Prosperity

Wat zijn de economische effecten van uw activiteiten op de omgeving? Hoe draagt u bij tot de lokale werkgelegenheid? Investeert u mee in gemeenschappelijke infrastructuur?

Voor meer info:
www.mw.belgium.be

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen

De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen (of Sustainable Development Goals - SDG's) goedgekeurd in 2015 in de Agenda 2030 van de Verenigde Naties geven gestalte aan een internationale toezegging om armoede te beëindigen, de planeet te beschermen en ervoor te zorgen dat alle mensen genieten van vrede en welvaart.

De SDG's omvatten thema's zoals klimaatverandering, economische ongelijkheid, innovatie, duurzame consumptie, vrede en rechtvaardigheid, en gendergelijkheid.

Regeringen, het maatschappelijk middenveld en ondernemingen: ze zetten zich allemaal in voor de SDG's.

Voor meer info :
www.sdgs.be

Ondernemingen en mensenrechten

Een referentiekader vastgelegd door de Verenigde Naties geeft aan hoe het onderwerp ondernemingen en mensenrechten op een unieke manier benaderd kan worden. Het is gebaseerd op drie pijlers:

1
—

de verplichting van de staat om personen te beschermen tegen schendingen van mensenrechten door derden, inclusief ondernemingen;

2
—

de verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren;

3
—

de noodzaak om slachtoffers van mensenrechtenschendingen toegang te verschaffen tot effectieve remediëring.

Dit kader krijgt concreet vorm aan de hand van 31 richtlijnen "Ondernemingen en Mensenrechten" die goedgekeurd zijn door de Raad voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties in 2011 en die deel uitmaken van duurzame ontwikkeling.

2.

Vier redenen om voor
duurzaam internationaal
ondernemen te kiezen

Duurzame ontwikkeling, respect voor mensenrechten, sociale verantwoordelijkheid en economische weerbaarheid gaan hand in hand:

- Aangezien het belang van **duurzame ontwikkeling** nu door alle belanghebbenden wordt erkend, neemt u de dimensies ervan op in uw bedrijfsstrategie. De SDG's kunnen u helpen bij het stellen van prioriteiten voor uw bedrijf, of het nu gaat om het recht op waardig werk, de impact op de lokale arbeidsmarkt, de betrouwbaarheid van uw leveranciers of het beheer van natuurlijke grondstoffen.
- In België en in het buitenland is het respecteren van de **mensenrechten** een algemeen principe, maar ook een verplichting. Een overtreding kan niet alleen juridische gevolgen hebben voor uw bedrijf maar ook negatieve gevolgen voor uw imago bij uw klanten, bijvoorbeeld.
- Steeds meer bedrijven kiezen voor een maatschappelijk verantwoord bedrijfsmodel. Het gaat dan trouwens niet uitsluitend over multinationals en grote bedrijven. Ook bij kmo's en zelfstandigen groeit de aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. **MVO** kan met name een positieve bijdrage leveren aan uw reputatie als werkgever, waardoor u gemakkelijker talenten kunt aantrekken en werknemers bewuster trouw kunt maken.
- Uiteindelijk draagt het verbeteren van de ecologische, sociale en economische effecten bij aan de **prestaties** van uw bedrijf door uw werkings- en energiekosten te verlagen, maar ook door te streven naar innovatie.

Laat u inspireren

In België informeren "SDG Voices" met een geloofwaardig palmares op het vlak van duurzame ontwikkeling - waaronder het VBO - u over de SDG's.

Voor meer info: www.sdgs.be

Stap 1

Analyseer waar u vandaag staat met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Uw onderneming heeft een strategie, een businessplan en activiteiten (diensten en/of producten). Hierin kunt u MVO volop integreren, best in nauwe samenwerking met uw stakeholders. Denk aan mensenrechten, consumentenbelangen en sociale en milieukwesties.

De voordelen?

- U draagt op positieve wijze bij aan de reputatie van uw onderneming door de negatieve effecten van uw activiteit op te sporen, te voorkomen of te verminderen;
- U kunt overwegen om activiteiten met gedeelde waarde te creëren, dat wil zeggen, die onmiddellijk ten goede komen aan uw bedrijf en aan de samenleving.

MVO-certificatie

ISO 26000 is een internationale ISO-norm rond MVO. Deze is bedoeld om organisaties en bedrijven te helpen door hen de nodige instrumenten te geven bij de uitvoering ervan.

Voor meer info:

www.iso.org

Stap 2

Neem MVO mee wanneer u over de grens trekt

MVO stopt niet aan de landgrenzen van uw bedrijf. Ook in het buitenland kunt u voor ethische dilemma's komen te staan. En elk land is anders. Bereid u dus goed voor.

Plaatselijke context van belang

Bij internationaal ondernemen is het van belang om goede relaties uit te bouwen met klanten, leveranciers of partners. Maar u kunt geconfronteerd worden met milieukwesties (bedrijfsafval, energiebesparing, transportkeuzes...) of sociale kwesties (veiligheid en gezondheid, kinderarbeid...). Bijgevolg is een doordachte voorbereiding aangewezen. Hou bijvoorbeeld rekening met de plaatselijke institutionele, juridische, sociale en culturele context in het land waar u uw activiteiten ontwikkelt.

Tip:

Voer een MVO-risicoanalyse uit

Analyseer of uw bedrijf, filiaal of buitenlandse partners mogelijk worden blootgesteld aan bepaalde risico's. De "MVO Risico Checker" geeft u inzicht in mogelijke risico's in landen waarnaar u exporteert, waar u zelf produceert of vanwaar u producten of diensten invoert.

Voor meer info:

www.mvorisicochecker.nl

Aandacht voor duurzaam ketenbeheer

Productie- en afzetketens worden steeds complexer. Hebt u bijvoorbeeld geen filiaal in het buitenland, maar vindt uw productie daar plaats? Om onaangename verrassingen te voorkomen, stelt u zich de juiste vragen stroomopwaarts: waar komen de grondstoffen vandaan? Wie maakt uw producten? In welke arbeidsomstandigheden?

Testimonial

Werken met lokale ambachtslieden

Ondersteuning van eerlijke handel en ontwikkeling van haar ondernemersactiviteit, dat is het pad dat werd gekozen door een Brusselse coöperatie gespecialiseerd in de verkoop van kinderproducten. Dit bedrijf werkt samen met veel producenten in Azië en Europa die de "fairtrade"-normen toepassen. Dankzij deze aanpak is het mogelijk om de vakman tegen de juiste prijs te betalen, maar ook om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar dit soort producten voor kinderen (spelletjes, speelgoed, textiel ...). Consumenten worden namelijk steeds gevoeliger voor de herkomst van goederen die ze aankopen of aanbieden.

Arbeidsrechten

De normen van de **Internationale Arbeidsorganisatie (ILO)** hebben verschillende fundamentele arbeidsrechten vastgelegd: vrijheid van vakvereniging, het recht op collectief onderhandelen, het verbod op dwangarbeid, slavernij, kinderarbeid en discriminatie. Door deze richtlijnen toe te passen op uw onderneming, uw toeleveranciers en klanten draagt uw bedrijf bij aan een positieve ontwikkeling van handelsbetrekkingen en economische samenwerking, en natuurlijk van de plaatselijke sociale situatie.

Pour plus:
www.ilo.org

Stap 3

Kies de Duurzame Ontwikkelingsdoelen die het best aansluiten bij uw activiteiten

Een manier om in te zetten op duurzaam internationaal ondernemen, is door actie te ondernemen rond de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Welke doelen u stelt, hangt af van uw type bedrijf, activiteiten en het land waar u onderneemt: inclusieve en duurzame economische groei, waardig werk, gendergelijkheid, schone energie,...

Tips:

Stem uw strategie af

Indien u twijfelt over welke acties u kunt opzetten in het kader van de SDG's, is het "SDG Compass" een gids voor ondernemingen: het helpt u om uw strategieën af te stemmen op de meeste relevante SDG's en voor het meten en beheren van uw resultaten.

Voor meer info:

www.sdgcompass.org

Deel uw MVO-ervaring met anderen

Uw MVO-ervaring en goede praktijken kunnen interessant zijn voor andere bedrijven, en omgekeerd. Ook netwerken kan nuttig zijn. The Shift is een Belgisch netwerk voor duurzaamheid. Zij willen samen met hun leden (bedrijven en organisaties) en partners de overgang naar een meer duurzame samenleving en economie verwezenlijken.

Voor meer info:

www.theshift.be

Stap 4

Respecteer de mensenrechten

Mensenrechten zijn internationaal erkend door de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en door de leden van de Verenigde Naties. Ook als bedrijf moet u die mensenrechten respecteren, ongeacht in welk land of in welke sector u actief bent. U heeft tal van verantwoordelijkheden op dit vlak:

- Erop toezien dat uw activiteiten de mensenrechten eerbiedigen;
- Elke vorm van schending van mensenrechten aanpakken zodra het zich voordoet;
- Voorkomen of vermijden van schending van de mensenrechten die voortvloeien uit de activiteiten, producten of diensten van zakelijke relaties met andere partijen.

De bijdrage van het Brussels Gewest...

Onder impuls van de Europese Unie heeft de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bijgedragen tot het Belgisch nationaal actieplan rond de implementering van de “Richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten” van de Verenigde Naties.

Dit actieplan (2017) heeft zowel betrekking op de Belgische ondernemingen (die actief zijn in België en/of het buitenland) als op de internationale ondernemingen in België. De bedoeling is deze ondernemingen te stimuleren om de mensenrechten te respecteren, en hen te bevorderen, zowel binnen de eigen onderneming als binnen hun invloedssfeer.

... en van de Federaal regering

In het kader van dit nationaal actieplan heeft het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) een brochure “Toegang tot remediëring in België” uitgebracht voor de slachtoffers van mensenrechtenschendingen door bedrijven.

Het FIDO staat met name in voor de coördinatie en uitvoering van het federaal beleid rond duurzame ontwikkeling.

Voor meer info:

www.duurzameontwikkeling.be

Stap 5

Uw checklist voor duurzaam internationaal ondernemen

Om echt duurzaam internationaal ondernemen mogelijk te maken, hebt u een strategie en procedures nodig, aangepast aan de omvang van uw bedrijf en de omstandigheden in het land waarin u actief bent. Zo zal uw internationaal duurzaam beheersplan een overzicht bevatten van de duurzaamheidsdimensie in uw bedrijf, de risico's die u hebt geïdentificeerd als prioriteiten, de geplande preventiemaatregelen, evenals de monitoring- en overlegprocessen met belanghebbenden.

Aan de hand van onderstaande checklist kan u de belangrijkste aandachtspunten aanpakken.

Arbeidsomstandigheden

Hoe? Door onder meer te zorgen voor een acceptabel salarisniveau, scholing van werknemers, afwezigheid van kinderarbeid en gedwongen arbeid alsook elke vorm van discriminatie tussen werknemers.

De **OESO-richtlijnen** leggen de mensenrechten en arbeidsomstandigheden vast op internationaal vlak. Deze aanbevelingen hebben betrekking op arbeid, mensenrechten, ketenverantwoordelijkheid, milieu, consumentenbescherming en concurrentie. Door te werken volgens de OESO-richtlijnen wordt uw bedrijf transparanter en minder risicovol.

Voor meer info:

www.oecd.org

Ketenverantwoordelijkheid

Hoe? Door na te gaan in welke mate uw activiteiten, in de hele productie- en distributieketen, een impact hebben op het milieu of de arbeidsomstandigheden, en door de nodige maatregelen te treffen om deze impact aan te pakken of te voorkomen (“due diligence”).

Duurzame handel

Het “Business Social Compliance Initiative” is opgezet door de “Foreign Trade Association”. Het bevat een gestandaardiseerd monitoringssysteem voor de arbeidsomstandigheden bij leveranciers.

Voor meer info:

www.amfori.org

Corruptiebestrijding

In een aantal landen bestaat er risico op corruptie. Het kan zowel gaan om een persoon die misbruik van zijn of haar positie maakt voor persoonlijk gewin of zakelijk voordeel, als om omkoping. Om u te beschermen tegen deze risico's:

- Maak een inschatting van de situatie en de potentiële risico's;
- Definieer intern het voorbeeldgedrag van leidinggevenden, maak een gedragscode en klokkenluidersregeling;
- Koop niemand om, werk met duidelijke contracten, en samen met andere bedrijven en uw ambassade;
- Wees transparant en neem geen onwettige “giften” aan.

Mensenrechten

Hoe? Zorg voor correcte arbeidsomstandigheden op het bedrijf, in overeenstemming met de internationalen normen en aanbevelingen, vermijd elke vorm van discriminatie, ...

Ontdek de **“Richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten”**.

Voor meer info:

www.ohchr.org

Milieuvriendelijkheid

Economische activiteiten kunnen een grote impact hebben op het milieu. Er is kans op vervuiling, het uitputten van fossiele grondstoffen en het schaden van fauna en flora. Door de ecologische voetafdruk van uw bedrijf te verkleinen, draagt u niet alleen bij aan het respect voor het milieu, maar wekt u ook respect op als een “schoon” bedrijf.

Hoe? Door uw energieverbruik te verminderen, te kiezen voor groene energie, afvalwater te zuiveren, de afvalstroom te beperken, te kiezen voor recyclage, gebruik te maken van natuurlijke hulpbronnen en gecertificeerde materialen, in te schrijven op circulaire economiemodellen, ...

Testimonial

Voor een duurzame hedendaagse architectuur

Sinds haar oprichting meer dan 15 jaar geleden, heeft een Brussels architectenbureau ervoor gekozen zich uitsluitend te richten op passieve bouwprojecten. Haar credo: architecturale creativiteit combineren met de energieprestaties van gebouwen, een belangrijke hefboom om de milieueffecten van de bouwsector op wereldwijde schaal te verzachten. Haar meest recente projecten omvatten de bouw van belangrijke passieve gebouwen in Afrika.

Transparantie en verslaggeving

Bedrijven worden aangemoedigd om verslag uit te brengen over hun economische en sociale prestaties en wat ze doen op het gebied van milieu.

Hoe? Door gebruik te maken van de verschillende communicatiekanalen en door een dialoog aan te gaan, via perscontacten, de website, sociale netwerken, de verpakking van uw producten.

Voorbeelden van "reporting"

De "Global Reporting Initiative"-normen zijn de eerste wereldwijde normen voor duurzaamheidsverslaggeving. Ze geven u de nodige structuur en de beste aanpak voor verslaggeving over MVO in uw bedrijf.

Voor meer info:

www.globalreporting.org

De richtlijnen ontwikkeld door de "International Integrated Reporting Council" bieden een standaard voor geïntegreerd rapporteren of het samenbrengen van financiële en niet-financiële informatie in één rapport.

Voor meer info:

www.integratedreporting.org

Testimonial

Technologische innovatie voor betere openbare diensten

Een betere toewijzing van steun in opkomende economieën blijft een uitdaging die technologische innovaties kunnen helpen aangaan. Een Brusselse onderneming ontwikkelt systemen en instrumenten voor gegevensbeheer waardoor de kwaliteit van openbare diensten wordt verbeterd, voornamelijk in de gezondheidssector. Haar projecten beïnvloeden het leven van meer dan 100 miljoen mensen in meer dan 25 landen, voornamelijk in Afrika. Overheden, ngo's en geldschietters behoren tot het klantenbestand. Het bedrijf heeft een dertigtal mensen in dienst.

Contact

Brussels Invest & Export
(hosted by hub.brussels)

Charleroisesteenweg 110
1060 Brussel

rse-mvo@hub.brussels

www.hub.brussels

Verantwoordelijke uitgever :

Brussels Invest & Export (hosted by hub.brussels)
110 Charleroisesteenweg, B - 1060 Brussels